ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 17ης Ιανουαρίου 2002 [1]

1. Στην παρούσα υπόθεση το Korkein hallinto-oikeus (ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της Φινλανδίας) ζητεί από το Δικαστήριο κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τα κριτήρια που πρέπει να λάβει υπόψη για τον καθορισμό τού αν τα θραύσματα πετρωμάτων που προκύπτουν από την εξόρυξη γρανίτη πρέπει να θεωρηθούν, στο πλαίσιο των περιγραφομένων περιστάσεων, ως απόβλητα υπό την έννοια της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ περί των στερεών αποβλήτων [2].

Η οδηγία περί στερεών αποβλήτων

2. Η τρίτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της οδηγίας 75/442, ορίζει ότι «βασικός στόχος κάθε ρυθμίσεως στον τομέα της διαθέσεως των αποβλήτων πρέπει να είναι η προστασία της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος από τις επιβλαβείς επιδράσεις που προκαλούνται από τη συγκέντρωση, τη μεταφορά, την επεξεργασία, την εναποθήκευση και την απόθεση των αποβλήτων».

3. Η πρώτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της οδηγίας 91/156/ΕΟΚ [3], η οποία τροποποιεί την οδηγία 75/442 και αντικαθιστά τις βασικές της διατάξεις, ορίζει ότι «στις τροποποιήσεις λαμβάνεται ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος».

4. Το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας, όπως τροποποιήθηκε (στο εξής: οδηγία περί αποβλήτων) ορίζει ότι ως «απόβλητο» νοείται «κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος Ι και το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει.»

5. Το άρθρο 1, στοιχείο γ', ορίζει ως «κάτοχο» τον «παραγωγό των αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει στην κατοχή του τα απόβλητα».

6. Το παράρτημα Ι της οδηγίας, που τιτλοφορείται «Κατηγορίες αποβλήτων», περιλαμβάνει, στο σημείο Q 11 «Υπολείμματα εξόρυξης και προετοιμασίας πρώτων υλών (π.χ. υπολείμματα μεταλλευτικής ή πετρελαϊκής εκμετάλλευσης κ.λπ.)». Στο τελικό σημείο Q 16 γίνεται μνεία για «Κάθε ουσία, ύλη ή προϊόν τα οποία δεν καλύπτονται από τις προαναφερόμενες κατηγορίες».

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Οδηγία του Συμβουλίου της 15ης Ιουλίου 1975 (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86).

3 — Οδηγία του Συμβουλίου της 18ης Μαρτίου 1991 (ΕΕ L 78, σ. 32).

7. Το άρθρο 1, στοιχείο α', ορίζει επίσης ότι η Επιτροπή πρέπει να καταρτίσει πίνακα των αποβλήτων που περιλαμβάνονται στις κατηγορίες περί των οποίων γίνεται μνεία στο παράρτημα Ι. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η Επιτροπή θέσπισε έναν αναλυτικό πίνακα αποβλήτων, τον γνωστό ως «ευρωπαϊκό κατάλογο αποβλήτων» με την απόφαση 94/3/ΕΚ [4]. Αν και στον ως άνω κατάλογο διαλαμβάνεται [5] ότι η αναγραφή μιας ουσίας στον εν λόγω κατάλογο δεν σημαίνει ότι η ουσία αυτή αποτελεί απόβλητο σε κάθε περίπτωση και ότι η σχετική αναγραφή ισχύει μόνον εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις περί του ορισμού του αποβλήτου, μπορεί να σημειωθεί ότι η πρώτη κατηγορία 01 00 00 φέρει τον τίτλο «Απόβλητα που προκύπτουν από εξερεύνηση, εξόρυξη, επεξεργασία εμπλουτισμού και περαιτέρω επεξεργασία ορυκτών και προϊόντων λατομείου» [6].

8. Το άρθρο 4 της οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι η διάθεση ή η αξιοποίηση των αποβλήτων θα πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία του ανθρώπου και χωρίς να χρησιμοποιούνται διαδικασίες ή μέθοδοι που ενδέχεται να βλάψουν το περιβάλλον, ιδίως δε:

— χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα ή το έδαφος, ούτε για την πανίδα και τη χλωρίδα,

— χωρίς να προκαλούνται ενοχλήσεις από το θόρυβο ή τις οσμές,

— χωρίς να βλάπτονται οι τοποθεσίες και τα τοπία που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν, εξάλλου, τα αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση της εγκατάλειψης, της απόρριψης και της ανεξέλεγκτης διάθεσης των αποβλήτων.»

9. Η οδηγία ορίζει τη «διάθεση» ως «κάθε εργασία που προβλέπεται στο παράρτημα ΙΙ Α» [7] και την «αξιοποίηση» ως «κάθε εργασία που προβλέπεται στο παράρτημα ΙΙ Β» [8].

4 — Απόφαση της Επιτροπής της 20ής Δεκεμβρίου 1993 για τη θέσπιση καταλόγου αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ 1994, L 5, σ. 15). Ο κατάλογος αυτός προσαρτάται στην απόφαση. Η ως άνω απόφαση καταργήθηκε από 1ης Ιανουαρίου 2002 και αντικαταστάθηκε με την απόφαση 2000/532/ΕΚ της Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 2000 (ΕΕ L 226, σ. 3, το παράρτημα της οποίας τιτλοφορείται «Κατάλογος αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ για τα απόβλητα και το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ για τα επικίνδυνα απόβλητα» (στο εξής: κατάλογος περί αποβλήτων του 2002).

5 — Στην εισαγωγική σημείωση 3 (παράγραφος 1 της εισαγωγής στον κατάλογο περί αποβλήτων του 2002).

6 — Στον κατάλογο περί αποβλήτων του 2002, ο σχετικός τίτλος είναι «Απόβλητα που προκύπτουν από εξερεύνηση, εξόρυξη, επεξεργασία εμπλουτισμού και περαιτέρω επεξεργασία ορυκτών και προϊόντων λατομείου».

7 — Άρθρο 1, στοιχείο ε'.

8 — Άρθρο 1, στοιχείο στ'.

10. Τα παραρτήματα II Α και II Β της οδηγίας [9] τιτλοφορούνται «Εργασίες διάθεσης» και «Εργασίες που μπορούν να οδηγήσουν σε αξιοποίηση», αντιστοίχως.

11. Το παράρτημα II Α περιλαμβάνει, στο σημείο D 1, την «Απόθεση επάνω ή μέσα στο έδαφος (π.χ. απόρριψη σε χωματερές κ.λπ.)», και, στο σημείο D 12, τη «Μόνιμη εναποθήκευση (π.χ. τοποθέτηση κιβωτίων σε ορυχείο κ.λπ.)», καθώς και, στο σημείο D 15, την «Εναποθήκευση ενώ διαρκεί μία από τις εργασίες που αναγράφονται στο παρόν παράρτημα, εκτός από την προσωρινή εναποθήκευση, κατά τη διάρκεια της συλλογής, στο χώρο όπου παράγονται τα απόβλητα».

12. Το παράρτημα II Β περιλαμβάνει, στο σημείο R 4, την «Ανακύκλωση ή ανάκτηση άλλων [10] ανόργανων ουσιών», ενώ, στη θέση R 13, αναφέρει την «Εναποθήκευση υλικών προκειμένου να υποβληθούν σε μία από τις εργασίες που αναγράφονται στο παρόν παράρτημα, εκτός από την προσωρινή εναποθήκευση, κατά τη διάρκεια της συλλογής, στο χώρο όπου παράγονται».

13. Κατά την οδηγία, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου κάθε κάτοχος αποβλήτων να τα παραδίδει σε φορέα συλλογής τους ή σε επιχείρηση που διεξάγει τις εργασίες που προβλέπονται στο παράρτημα II Α ή II Β ή να εξασφαλίζει ο ίδιος την αξιοποίηση ή τη διάθεσή τους σύμφωνα με τις διατάξεις τής εν λόγω οδηγίας [11]. Οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με τη διάθεση ή την ανάκτηση των αποβλήτων πρέπει να διαθέτουν σχετική άδεια [12]. Οι άδειες αυτές «μπορούν να [...] συνοδεύονται από όρους και υποχρεώσεις [...] ή είναι δυνατόν να απορρίπτονται, ιδίως όταν η προτεινόμενη μέθοδος διάθεσης είναι απαράδεκτη από την άποψη της προστασίας του περιβάλλοντος» [13].

Η διαδικασία της κύριας δίκης και τα υποβληθέντα ερωτήματα

14. Κατά τη φινλανδική νομοθεσία, για την πραγματοποίηση ορισμένων σχεδίων απαιτείται η χορήγηση ειδικής αδείας. Η φινλανδική εταιρία Palin Granit Oy ζήτησε από τη Vehmassalo kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus (διοίκηση της υπηρεσίας που είναι αρμόδια επί ζητημάτων υγείας της ενώσεως δήμων και κοινοτήτων της περιφέρειας του Vehmassalo, στο εξής: Δημοτική Υπηρεσία) τη χορήγηση της λεγόμενης αδείας περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την εξόρυξη πετρωμάτων σε λατομείο. Στην αίτησή της η εταιρία ανέφερε ότι τα θραύσματα πετρωμάτων που θα προέκυπταν από τις εργασίες εξορύξεως — περίπου 50 000 κυβικά μέτρα ετησίως, αντιστοιχούντα σε 65 έως 80 % της συνολικής εξορυσσόμενης ποσότητας — θα απετίθεντο σε γειτονικό προς το λατομείο χώρο. Από τα προσκομισθέντα ενώπιον του Δικαστηρίου έγγραφα προκύπτει ότι τα θραύσματα πετρωμάτων δεν έχουν τις διαστάσεις ή το σχήμα που απαιτείται για να μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τον ίδιο τρόπο όπως και το πέτρωμα που πωλείται μετά την εξόρυξή του.

15. Στην ως άνω αίτηση αναφερόταν επίσης ότι ο χώρος αποθέσεως των θραυσμάτων αυτών, εκτάσεως 7,2 εκταρίων, εχρησιμοποιείτο ήδη, αλλά υπήρχε η δυνατότητα

9 — Σύμφωνα με τα άρθρα 17 και 18 της οδηγίας, τα ως άνω παραρτήματα αντικαταστάθηκαν με την απόφαση 96/350/ΕΚ της Επιτροπής, της 24ης Μαΐου 1996 (ΕΕ L 135, σ. 32).

10 — Δηλαδή άλλων ουσιών εκτός μετάλλων ή μεταλλικών ενώσεων, που μνημονεύονται στο προηγούμενο σημείο.

11 — Άρθρο 8.

12 — Άρθρα 9, παράγραφος 1, και 10.

13 — Άρθρο 9, παράγραφος 2.

περαιτέρω εναποθέσεως περίπου 700 000 κυβικών μέτρων υλικών. Τα θραύσματα πετρωμάτων επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν επίσης για χωματουργικές εργασίες στην περιοχή του λατομείου, για την κατασκευή οδών προσβάσεως και για την επαναδιαμόρφωση του τοπίου του λατομείου μετά την περάτωση των σχετικών εργασιών, καθώς και για άλλες εργασίες στις οποίες χρησιμοποιείται τέτοιου είδους υλικό [14]. Η άδεια χορηγήθηκε σύμφωνα με την υποβληθείσα αίτηση.

16. Κατόπιν προσφυγής της Turun ja Porin lääninhallitus (περιφερειακής νομαρχιακής διοικήσεως του Turku και του Pori), το Turun ja Porin lääninoikeus (περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο του Turku και του Pori) ακύρωσε την απόφαση της Δημοτικής Υπηρεσίας να χορηγήσει άδεια περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Το lääninoikeus έκρινε ότι τα ως άνω θραύσματα πετρωμάτων πρέπει να θεωρηθούν ως απόβλητα, οπότε δημιουργείται στην περιοχή αυτή χώρος απορρίψεως βιομηχανικών αποβλήτων. Ούτως εχόντων των πραγμάτων, κατά την εθνική νομοθεσία, αρμόδια για τη χορήγηση της σχετικής αδείας ήταν η περιφερειακή νομαρχιακή διοίκηση και όχι οι δημοτικές και κοινοτικές αρχές. Συνεπώς, το lääninoikeus παρέπεμψε την αίτηση χορηγήσεως αδείας περιβαλλοντικών επιπτώσεων προς εξέταση στο Lounais-Suomen ympäristökeskus (Κέντρο Προστασίας του Περιβάλλοντος της Περιφέρειας της Νοτιοδυτικής Φινλανδίας) (στο εξής: Κέντρο Προστασίας του Περιβάλλοντος).

17. Τόσο η εταιρία Palin Granit όσο και η Δημοτική Υπηρεσία άσκησαν αναίρεση κατά της αποφάσεως του lääninoikeus ενώπιον του Korkein hallinto-oikeus (ανωτάτου διοικητικού δικαστηρίου), ζητώντας την εξαφάνισή της, με τον ισχυρισμό ότι, αφού τα θραύσματα πετρωμάτων δεν είναι απόβλητα υπό την έννοια της εθνικής νομοθεσίας περί εφαρμογής της οδηγίας περί στερεών αποβλήτων [15], η αποθήκευσή τους δεν δημιουργεί χώρο απορρίψεως αποβλήτων, οπότε η Δημοτική Υπηρεσία ήταν αρμόδια προς εξέταση της σχετικής αιτήσεως.

18. Κατά συνέπεια, το ζήτημα που ανέκυψε ενώπιον του Korkein hallinto-oikeus είναι ο καθορισμός της διοικητικής αρχής που είναι αρμόδια προς εξέταση της αιτήσεως χορηγήσεως αδείας. Με την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως το Korkein hallinto-oikeus εξηγεί ότι η διευκρίνιση του ζητήματος αυτού εξαρτάται από το αν τα προκύπτοντα από εργασίες εξορύξεως θραύσματα πετρωμάτων πρέπει να θεωρούνται, στις υπό κρίση περιστάσεις, ως απόβλητα υπό την έννοια της οδηγίας περί στερεών αποβλήτων. Η Palin Granit Oy προέβαλε ενώπιον του Korkein hallinto-oikeus τρία επιχειρήματα προς στήριξη της άποψής της ότι τα θραύσματα πετρωμάτων δεν πρέπει να θεωρούνται ως απόβλητα.

19. Πρώτον, υπογράμμισε το γεγονός ότι τα θραύσματα αυτά συνίστανται κυρίως από διαφόρων ειδών γρανίτη. Η φυσική σύστασή τους παραμένει πάντοτε η ίδια όπως και το βασικό πέτρωμα από το οποίο προέρχονται. Τα ως άνω πετρώματα δεν μεταβάλλονται ανεξάρτητα από τον χρόνο ή τον τρόπο διατηρήσεώς τους, είναι δε ακίνδυνα για τους ανθρώπους και το περιβάλλον.

20. Δεύτερον, η Palin Granit παρατήρησε ότι τα θραύσματα πετρωμάτων — σε αντίθεση με τα υποπροϊόντα των μεταλλείων — μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν

14 — Όπως, για παράδειγμα, για την κατασκευή λιμένων και κυματοθραυστών.

15 — Του φινλανδικού jätelaki (νόμου 1072/1993 περί αποβλήτων).

απευθείας χωρίς ειδικά μέτρα επεξεργασίας, για παράδειγμα για χωματουργικές εργασίες και για κατασκευή κυματοθραυστών.

21. Τρίτον, ανέφερε ότι τα θραύσματα πετρωμάτων αποτίθενται σε χώρο που γειτνιάζει άμεσα με το λατομείο, εν αναμονή της χρησιμοποιήσεώς τους.

22. Το Korkein hallinto-oikeus θεωρεί ότι το ανακύπτον ζήτημα σχετικά με το αν τα θραύσματα πετρωμάτων είναι απόβλητα δεν μπορεί να διευθετηθεί απευθείας με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου, λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω παραγόντων, οπότε υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο ερώτημα:

«Πρέπει να θεωρούνται τα θραύσματα που προκύπτουν από τις εργασίες εξορύξεως πετρωμάτων ως απόβλητα κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991, λαμβανομένων υπόψη των κάτωθι εκτιθεμένων στα εδάφια α' έως δ';

α) Τι σημασία έχει για τον ανωτέρω χαρακτηρισμό το γεγονός ότι τα θραύσματα πετρωμάτων εναποτίθενται σε περιοχή γειτνιάζουσα προς τον τόπο της εξορύξεως εν αναμονή της μεταγενέστερης χρησιμοποιήσεώς τους; Έχει στο πλαίσιο αυτό κάποια σημασία το αν τα θραύσματα πετρωμάτων αποτίθενται στον τόπο της εξορύξεως ή σε γειτονικό τόπο ή σε απομακρυσμένη από τον τόπο αυτό περιοχή;

β) Τι σημασία έχει για τον ανωτέρω χαρακτηρισμό το γεγονός ότι τα θραύσματα πετρωμάτων έχουν την ίδια σύσταση με το αρχικό εξορυσσόμενο πέτρωμα και ότι η σύστασή τους παραμένει αμετάβλητη ανεξάρτητα από τον χρόνο ή τον τρόπο διατηρήσεώς τους;

γ) Τι σημασία έχει για τον ανωτέρω χαρακτηρισμό το γεγονός ότι τα θραύσματα δεν ενέχουν κινδύνους για την υγεία των ανθρώπων ή για το περιβάλλον; Όσον αφορά το αν είναι απόβλητα τα ως άνω θραύσματα, τι σημασία έχουν γενικά οι ενδεχόμενες επιπτώσεις τους στην υγεία και στο περιβάλλον;

δ) Τι σημασία έχει για τον ανωτέρω χαρακτηρισμό το γεγονός ότι ο κύριος των θραυσμάτων πετρωμάτων προτίθεται να μετακινήσει τα θραύσματα αυτά, εν όλω ή εν μέρει, από τον τόπο εναποθέσεώς τους με σκοπό την αξιοποίησή τους, για παράδειγμα για χωματουργικές εργασίες ή για την κατασκευή κυματοθραυστών, και το ότι τα θραύσματα μπορούν να αξιοποιηθούν ως έχουν χωρίς κάποια ιδιαίτερη διαδικασία μεταποιήσεώς τους ή άλλη ανάλογη επεξεργασία; Στο πλαίσιο αυτό, τι σημασία έχει το κατά πόσον είναι βέβαιη η πραγματοποίηση των

σχεδίων του κυρίου των θραυσμάτων όσον αφορά μια τέτοια αξιοποίηση και ο χρόνος που θα μεσολαβήσει από της μεταφοράς στον χώρο εναποθέσεώς τους μέχρι την αξιοποίηση αυτή;»

23. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Δημοτική Υπηρεσία, η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή. Δεν πραγματοποιήθηκε επ' ακροατηρίου συζήτηση.

Ανάλυση

24. Αν και το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας περί αποβλήτων ορίζει το «απόβλητο» ως «κάθε ουσία ή αντικείμενο [...] το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει», ο ορισμός αυτός δεν είναι πλήρης, αλλά εξαρτάται από τον ορισμό της λέξεως «απορρίπτει», ο οποίος δεν δίδεται. Το Δικαστήριο έχει ασχοληθεί με τις έννοιες του «αποβλήτου» γενικά και της «απορρίψεως» ιδιαίτερα στο πλαίσιο πολλών αποφάσεων. Αν και το Δικαστήριο δεν έχει δώσει σαφή ορισμό του αποβλήτου, από τη νομολογία του μπορούν να συναχθούν οι ακόλουθες αρχές.

25. Πρώτον, ο όρος «απορρίπτει» πρέπει να ερμηνευθεί ενόψει του σκοπού της οδηγίας, που είναι η προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος από τις επιβλαβείς επιδράσεις που προκαλούνται από τη συγκέντρωση, τη μεταφορά, την επεξεργασία, την εναποθήκευση και την απόθεση αποβλήτων [16], καθώς και ενόψει του άρθρου 174, παράγραφος 2, ΕΚ κατά το οποίο η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τις αρχές της προφυλάξεως και της προληπτικής δράσεως. Συνεπώς, η έννοια του αποβλήτου δεν πρέπει να ερμηνεύεται στενά [17]. Ειδικότερα, το ζήτημα αν μια συγκεκριμένη ουσία είναι απόβλητο πρέπει να εξετάζεται έναντι του συνόλου των σχετικών περιστάσεων, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας και της ανάγκης να μην υπονομεύεται η αποτελεσματικότητά της [18].

26. Δεύτερον, αν και ο όρος «απορρίπτω» περιλαμβάνει τη διάθεση και την ανάκτηση μιας ουσίας ή ενός αντικειμένου [19], από το γεγονός ότι μια ουσία υφίσταται κάποια από τις διαδικασίες που παραθέτει το παράρτημα ΙΙ Β [20] της οδηγίας μπορεί να συναχθεί ότι η εν λόγω ουσία έχει απορριφθεί, οπότε μπορεί να θεωρηθεί ως απόβλητο [21]. Εντούτοις, ορισμένες περιστάσεις μπορεί να συνιστούν ενδείξεις περί του ότι ο κάτοχος της ουσίας την έχει απορρίψει ή προτίθεται ή υποχρεούται να την απορρίψει, υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας. Τούτο θα συμβαίνει, ειδικότερα, όταν η ουσία αποτελεί υπόλειμμα παραγωγικής διαδικασίας [22].

16 — Τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας που παρατίθεται στο σημείο 2 ανωτέρω.

17 — Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-418/97 και C-419/97, ARCO Chemie Nederland (Συλλογή 2000, σ. I-4475, σκέψεις 36 έως 40 της αποφάσεως). Πρέπει να σημειωθεί ότι η απόφαση ARCO εκδόθηκε αφού είχε ήδη υποβληθεί η παρούσα αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

18 — Απόφαση ARCO, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 17, σκέψεις 73, 88 και 97.

19 — Απόφαση ARCO, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 17, σκέψη 47.

20 — Ή, κατ' αναλογία, το παράρτημα ΙΙ Α.

21 — Σκέψη 51 της αποφάσεως ARCO.

22 — Σκέψεις 83 έως 87 της αποφάσεως ARCO.

27. Τρίτον, η έννοια του αποβλήτου μπορεί να καλύπτει ουσίες και αντικείμενα που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν από οικονομικής απόψεως [23]. Ομοίως, μπορεί να καλύπτει ουσίες και αντικείμενα τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν με τρόπο που δεν θίγει το περιβάλλον και χωρίς ουσιαστική επεξεργασία: οι επιπτώσεις επί του περιβάλλοντος που έχει η επεξεργασία της οικείας ουσίας δεν επηρεάζει τον χαρακτηρισμό της ως αποβλήτου. Γενικότερα, η μέθοδος επεξεργασίας ή χρησιμοποιήσεως μιας ουσίας δεν έχει αποφασιστική σημασία για τον χαρακτηρισμό της ως αποβλήτου, καθόσον ο χαρακτηρισμός αυτός εξαρτάται από το αν ο κάτοχός της απορρίπτει ή έχει την πρόθεση ή την υποχρέωση να την απορρίψει, σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας [24].

28. Τέλος, το γεγονός ότι μια ουσία κατατάσσεται στην κατηγορία των επαναχρησιμοποιήσιμων υπολειμμάτων, χωρίς καμία βεβαιότητα περί της επαναχρησιμοποιήσεώς της, δεν έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [25].

29. Η παρούσα υπόθεση αφορά υπολείμματα εξορύξεως γρανίτη, τα οποία εναποτίθενται στον χώρο του λατομείου είτε μέχρις ότου χρησιμοποιηθούν — βραχυπρόθεσμα, για την επαναδιαμόρφωση του χώρου του λατομείου ή, μακροπρόθεσμα, αντί χαλικιών και για χωματουργικές εργασίες — ή (όπως μπορεί να συναχθεί από τα υποβαλλόμενα ερωτήματα), εφόσον η ως άνω χρησιμοποίηση δεν λάβει χώρα, επ' αόριστον.

30. Η Φινλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει στην ουσία ότι τα θραύσματα πετρωμάτων που προέρχονται από εργασίες εξορύξεως δεν είναι απόβλητα υπό την έννοια της οδηγίας εφόσον η χρησιμοποίησή τους αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας παραγωγής και χρησιμοποιούνται απ' ευθείας χωρίς να απαιτείται καμία διαδικασία ανακτήσεως ή διαθέσεως.

31. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, ενόψει των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως, τα θραύσματα πετρωμάτων είναι απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας διότι πρόκειται να καταστούν αντικείμενο διαθέσεως ή ανακτήσεως υπό την έννοια των παραρτημάτων ΙΙ Α και ΙΙ Β της οδηγίας και επειδή πρόκειται για υποπροϊόν που δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθεί αμέσως.

32. Ας σημειωθεί ότι οι ως άνω παρατηρήσεις υποβλήθηκαν πριν το Δικαστήριο αποφανθεί επί της υποθέσεως ARCO [26], οπότε δεν λαμβάνουν υπόψη πλήρως τη σχετική νομολογία.

33. Κατά την άποψή μου, αποτέλεσμα του γεγονότος ότι διάφορα υπολείμματα παραμένουν επ' αόριστον στον οικείο χώρο είναι ότι πρέπει να θεωρηθεί ότι αυτά έχουν απορριφθεί, οπότε είναι απόβλητα. Η από-

23 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Μαρτίου 1990, C-206/88 και C-207/88, Vessoso και Zanetti (Συλλογή 1990, σ. I-1461).

24 — Σκέψεις 64 έως 66 της αποφάσεως ARCO, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 17.

25 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Ιουνίου 1997, C-304/94, C-330/94, C-342/94 και C-224/95, Tombesi κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-3561, σκέψεις 53 και 54 της αποφάσεως. Βλ. επίσης το σημείο 61 στις προτάσεις στην ως άνω υπόθεση.

26 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 17.

θεση και εναποθήκευση μεγάλων ποσοτήτων θραυσμάτων πετρωμάτων δημιουργεί ασφαλώς τον κίνδυνο — όπως σημειώνει η Φινλανδική Κυβέρνηση — δημιουργίας ηχορρυπάνσεως και ρυπάνσεως από την ύπαρξη σκόνης, ενώ θα υπάρξει και αισθητική αλλοίωση του τοπίου. Πρόκειται, όμως, για περιστάσεις των οποίων την επέλευση αποσκοπεί να αποτρέψει ακριβώς η οδηγία [27].

34. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι η απόθεση θραυσμάτων πετρωμάτων δεν μπορεί ορθά να θεωρηθεί ως απόρριψή τους με βάση το ότι, στο τρέχον στάδιο, ο παραγωγός των υπολειμμάτων δεν γνωρίζει αν αυτά θα επαναχρησιμοποιηθούν ή όχι. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο κατά το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας ορισμός του αποβλήτου καλύπτει ουσίες και αντικείμενα, ο κάτοχος των οποίων *προτίθεται* να απορρίψει. Ο κάτοχος ορισμένων ουσιών ο οποίος προτίθεται να αφήσει επ' αόριστον στον οικείο χώρο μια οποιαδήποτε ποσότητα θραυσμάτων πετρωμάτων που δεν χρησιμοποιούνται με κάποιο άλλο τρόπο πρέπει να θεωρηθεί ότι καλύπτεται από τον ως άνω ορισμό ακόμα και αν τη συγκεκριμένη στιγμή δεν μπορεί να προσδιορίσει ποια πετρώματα θα παραμείνουν ως έχουν και ποια θα χρησιμοποιηθούν. Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία θα ήταν σαφώς αντίθετη προς τον σκοπό της οδηγίας, συνεπώς δε και προς τους σκοπούς της κοινοτικής πολιτικής περιβάλλοντος που παρατίθενται στο άρθρο 174, παράγραφος 2, ΕΚ, ενώ θα υπονόμευε την αποτελεσματικότητα της οδηγίας.

35. Συνεπώς, καταλήγω ότι τα θραύσματα πετρωμάτων τα οποία αποτίθενται επ' αόριστον σε ορισμένο χώρο πρέπει να θεωρούνται ως απόβλητα υπό την έννοια της οδηγίας. Ειδικότερα, η απόθεση των πετρωμάτων αυτών μπορεί να θεωρηθεί ως πράξη διαθέσεως υπό την έννοια είτε του σημείου D 1 του παραρτήματος ΙΙ Α της οδηγίας [«Απόθεση επάνω ή μέσα στο έδαφος (π.χ. απόρριψη σε χωματερές κ.λπ.)»], ή του σημείου D 12 [«Μόνιμη εναποθήκευση (π.χ. τοποθέτηση κιβωτίων σε ορυχείο κ.λπ.)»], οπότε ισχύει γι' αυτά η υποχρέωση λήψεως αδείας υπό την έννοια του άρθρου 9 της οδηγίας.

36. Όσον αφορά τα υπολείμματα που εναποθηκεύονται εν αναμονή της τελικής χρησιμοποιήσεώς τους, θεωρώ ότι ο σκοπός της οδηγίας επιβάλλει να θεωρηθούν και αυτά ως ουσίες ή αντικείμενα που ο κάτοχός τους απορρίπτει ή προτίθεται να απορρίψει. Ειδικότερα, όπως εκθέτει η Επιτροπή, η έλλειψη οιασδήποτε εγγυήσεως όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των υπολειμμάτων αυτών επιβάλλει να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας περί αποβλήτων [28]. Περαιτέρω, ακόμα και αν τα υπολείμματα αυτά χρησιμοποιηθούν τελικά, η απόθεσή τους εν αναμονή της χρησιμοποιήσεώς τους είναι ικανή να δημιουργήσει περιβαλλοντική επιβάρυνση του ίδιου είδους, στην οποία περιλαμβάνεται η ηχορρύπανση και η ρύπανση από την αιωρούμενη σκόνη, ενώ υφίσταται και κίνδυνος να «βλάψουν το περιβάλλον» υπό την έννοια του άρθρου 4 της οδηγίας, όπως θα συνέβαινε και αν αυτά είχαν εναποτεθεί εκεί επ' αόριστον.

37. Φαίνεται ότι οι ενδεχόμενες χρήσεις των θραυσμάτων πετρωμάτων μπορούν να περιλαμβάνουν την αξιοποίησή τους προς επαναδιαμόρφωση του τοπίου του λατομείου, για τη διαμόρφωση οδών προσβάσεως και την αποκατάσταση της επιφάνειας του

27 — Άρθρο 4, που παρατίθεται στο σημείο 8 ανωτέρω.

28 — Βλ. την απόφαση Tombesi, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 25, σκέψεις 53 και 54, που συνοψίζονται στο σημείο 28 ανωτέρω.

λατομείου και για άλλους σκοπούς, όπως η χρησιμοποίησή τους αντί για χαλίκια (για παράδειγμα προκειμένου για κατασκευή λιμένων και κυματοθραυστών) καθώς και ως υλικό για χωματουργικές εργασίες. Οι ως άνω χρήσεις μπορεί να συνιστούν είτε διάθεση είτε ανάκτηση, ανάλογα με τον κύριο σκοπό της σχετικής διαδικασίας, ειδικότερα ανάλογα με το αν θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί κάποια άλλη ουσία αν δεν υφίσταντο τα απόβλητα για τον ίδιο σκοπό για λόγους που δεν συνδέονται με την αποθήκευση των αποβλήτων [29].

38. Η αποθήκευση των θραυσμάτων πετρωμάτων στον χώρο του λατομείου εν αναμονή της μελλοντικής χρησιμοποιήσεώς τους ισοδυναμεί, επομένως, με διαδικασία διαθέσεως ή ανακτήσεως υπό την έννοια του σημείου D 15 του παραρτήματος ΙΙ Α ή του σημείου R 13 του παραρτήματος ΙΙ Β [30].

39. Το αιτούν δικαστήριο κάνει λόγο για ορισμένα στοιχεία σχετικά με το ιστορικό της υποθέσεως της κύριας δίκης και ερωτά αν τα στοιχεία αυτά έχουν κάποια σημασία σχετικά με τον χαρακτηρισμό ως αποβλήτων υπό την έννοια της οδηγίας των θραυσμάτων πετρωμάτων που προκύπτουν από εργασίες εξορύξεως.

40. Κατ' αρχάς, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν έχει σημασία το γεγονός ότι τα θραύσματα πετρωμάτων αποτίθενται σε γειτονικό του λατομείου χώρο εν αναμονή περαιτέρω χρησιμοποιήσεώς τους και αν έχει γενικά σημασία η εναπόθεσή τους στον χώρο του λατομείου, σε γειτονικό χώρο ή σε κάποια απόσταση από αυτόν.

41. Έχω ήδη αναφέρει ότι θεωρώ ότι το γεγονός ότι τα θραύσματα πετρωμάτων εναποθηκεύονται εν αναμονή περαιτέρω χρησιμοποιήσεώς τους δεν αποκλείει τον χαρακτηρισμό τους ως αποβλήτων. Η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή έχουν την ίδια άποψη.

42. Όσον αφορά τον τόπο εναποθέσεως των θραυσμάτων, κανένα στοιχείο της οδηγίας δεν συνηγορεί υπέρ του ότι έχει κάποια σημασία, όσον αφορά τον χαρακτηρισμό των θραυσμάτων πετρωμάτων ως αποβλήτων, το αν τα πετρώματα αυτά αποτίθενται στον ίδιο τον χώρο του λατομείου ή σε διαφορετικό χώρο, είτε γειτονικό είτε ευρισκόμενο σε κάποια απόσταση. Ο χαρακτηρισμός των θραυσμάτων πετρωμάτων ως αποβλήτων εξαρτάται αποκλειστικά από το αν ο κάτοχός τους τα απορρίπτει. Όπως υπογραμμίζει η Φινλανδική Κυβέρνηση, θα ήταν αντίθετο προς τους σκοπούς της οδηγίας αν ο παραγωγός των υπολειμμάτων μπορούσε να εξασφαλίσει τη μη εφαρμογή της νομοθεσίας περί αποβλήτων στις εργασίες τους απλώς εναποθέτοντας τα υπολείμματα σε ένα συγκεκριμένο μέρος και όχι σε κάποιο άλλο.

43. Ο τόπος εναποθηκεύσεως των πετρωμάτων μπορεί, ωστόσο, να προσδιορίζει, σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως παρατηρεί η Φινλανδική Κυβέρνηση, το αν απαιτείται σχετική άδεια, καθόσον από τα σημεία D 15

29 — Βλ. περαιτέρω τις προτάσεις μου της 15ης Νοεμβρίου 2001, στην υπόθεση C-6/00, ASA Abfall Service, ιδίως τα σημεία 76 έως 89.

30 — Βλ. τα σημεία 11 και 12 ανωτέρω.

του παραρτήματος II A και R 13 του παραρτήματος II B [31] μπορεί να συναχθεί ότι η προσωρινή εναπόθεση αποβλήτων στον οικείο χώρο εν αναμονή της διαθέσεως ή ανακτήσεώς τους δεν θεωρείται ως διαδικασία διαθέσεως ή ανακτήσεως και, επομένως, δεν απαιτείται γι' αυτήν η χορήγηση αδείας που προβλέπεται από τα άρθρα 9, παράγραφος 1, και 10 της οδηγίας [32].

44. Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν έχει σημασία το γεγονός ότι η σύσταση των θραυσμάτων πετρωμάτων: α) είναι η ίδια με το βασικό πέτρωμα από το οποίο αυτά προέρχονται μετά την εξόρυξη και β) δεν μεταβάλλεται ανεξάρτητα από τον χρόνο ή τις συνθήκες διατηρήσεώς τους.

45. Και πάλι, κατά την άποψή μου, οι εν λόγω ιδιότητες των θραυσμάτων πετρωμάτων δεν έχουν σημασία όσον αφορά τον χαρακτηρισμό τους ως αποβλήτων, αν και, γενικότερα, όπως σημειώνουν η Επιτροπή και η Φινλανδική Κυβέρνηση, η σύσταση μιας ουσίας μπορεί να έχει σημασία όσον αφορά το αν αυτή είναι επικίνδυνο απόβλητο, υπό την έννοια της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για τα επικίνδυνα απόβλητα [33]. Ομοίως, μπορούν να συντρέχουν περιστάσεις βάσει των οποίων η σύσταση μιας ουσίας να έχει σημασία προκειμένου να κριθεί αν ο κάτοχός της την απέρριψε, ή είχε την πρόθεση ή την υποχρέωση να την απορρίψει· όπως δέχθηκε το Δικαστήριο με την απόφαση ARCO [34], το γεγονός ότι μια ουσία αποτελεί υπόλειμμα, του οποίου η σύνθεση δεν είναι προσαρμοσμένη για τη χρήση στην οποία υποβάλλεται ή ακόμη οσάκις η χρήση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται υπό ειδικές συνθήκες λήψεως προφυλάξεων λόγω του ότι η σύνθεσή της είναι επικίνδυνη για το περιβάλλον, μπορεί να θεωρηθεί ως ένδειξη περί του ότι ο κάτοχός της την απορρίπτει.

46. Εντούτοις, δεν προκύπτει από κανένα στοιχείο της οδηγίας ότι η σύσταση μιας ουσίας έχει, γενικότερα, σημασία για τον καθορισμό της ως αποβλήτου. Ο ορισμός του αποβλήτου τον οποίο δίδει το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας κάνει μνεία για *οποιαδήποτε ουσία ή οποιοδήποτε αντικείμενο* των κατηγοριών που παρατίθενται στο παράρτημα Ι. Το παράρτημα αυτό περιλαμβάνει μια κατηγορία στην οποία υπάγονται ουσίες ή αντικείμενα μη υπαγόμενα σε άλλες κατηγορίες, η οποία κάνει λόγο για *κάθε ύλη, ουσία, ή προϊόν*. Περαιτέρω, από τη νομολογία του Δικαστηρίου είναι σαφές ότι η έννοια του αποβλήτου δεν πρέπει να ερμηνεύεται στενά [35]. Ειδικότερα, ορισμένες από τις κατηγορίες αποβλήτων που διαλαμβάνονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας αποτελούν ένδειξη περί του ότι υπολείμματα που έχουν την ίδια σύσταση με την ουσία από την οποία προέρχονται μπορούν να είναι απόβλητα: βλ. για παράδειγμα το σημείο Q 10 το οποίο περιλαμβάνει υπολείμματα κατεργασίας μετάλλων, και το σημείο Q 11 που περιλαμβάνει υπολείμματα εξορύξεως πρώτων υλών. Υπέρ του συμπεράσματος αυτού συνηγορούν επίσης ορισμένες από τις κατηγορίες αποβλήτων που περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό κατάλογο αποβλήτων: βλ. για παράδειγμα ορισμένα από τα απόβλητα των θέσεων 01 00 00 (απόβλητα από την εκσκαφή ορυκτών), 01 04 01 (απόβλητα

31 — Που παρατίθεται στα σημεία 11 και 12 ανωτέρω.

32 — Βλ. το σημείο 13 ανωτέρω.

33 — ΕΕ L 377, σ. 20.

34 — Σκέψη 87 της αποφάσεως αυτής, η οποία μνημονεύεται στην υποσημείωση 17 ανωτέρω.

35 — Βλ. σημείο 25 ανωτέρω.

χαλίκια και σπασμένοι βράχοι), 01 04 06 (απόβλητα από κοπή και πριόνισμα πέτρας), 03 01 00 (απόβλητα από την κατεργασία ξύλου και την παραγωγή ταμπλάδων και επίπλων), 04 00 00 (απόβλητα από τις βιομηχανίες δέρματος, γούνας και υφαντουργίας), 10 11 00 (απόβλητα από την παραγωγή υάλου και υάλινων προϊόντων), 12 01 00 [απόβλητα από τη μορφοποίηση (σφυρηλάτηση, συγκόλληση, πίεση, διέλκυση, τόρνευση και λιμάρισμα)] και 17 00 00 (απόβλητα από κατασκευές και κατεδαφίσεις [περιλαμβάνεται η οδοποιία]) [36]. Επιπλέον, το Δικαστήριο ήταν προφανώς διατεθειμένο να δεχθεί, στο πλαίσιο της αποφάσεως Tombesi [37], ότι θραύσματα μαρμάρου ήταν απόβλητα υπό την έννοια της οδηγίας.

47. Ομοίως, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι το γεγονός ότι μια ουσία είναι σταθερή σημαίνει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απόβλητο. Πράγματι, όπως παρατηρεί η Επιτροπή, μπορεί να είναι ακόμα σημαντικότερο να εξασφαλίζεται η προσήκουσα αξιοποίηση ή διάθεση ενός υπολείμματος το οποίο θα υφίσταται επ' άπειρον. Και πάλι, η εν λόγω ερμηνεία στηρίζεται τόσο σε έναν ευρύ ορισμό του αποβλήτου στην οδηγία, όπως αυτός ερμηνεύεται από το Δικαστήριο, όσο και σε ορισμένες από τις κατηγορίες που περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό κατάλογο αποβλήτων, όπως για παράδειγμα η παρατιθέμενη στη θέση 01 00 00 (απόβλητα που προκύπτουν από εξερεύνηση, εξόρυξη, επεξεργασία εμπλουτισμού και περαιτέρω επεξεργασία ορυκτών και προϊόντων λατομείου), η οποία καλύπτει διάφορους τύπους πετρωμάτων, και η θέση 10 11 02 (απόβλητα υάλου) [38].

48. Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν έχει σημασία το γεγονός ότι τα θραύσματα πετρωμάτων είναι ακίνδυνα για την ανθρώπινη υγεία και για το περιβάλλον, καθώς και ποια σημασία πρέπει να δοθεί στα πιθανά αποτελέσματά τους επί της υγείας και του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του χαρακτηρισμού τους ως αποβλήτων.

49. Κατά τη γνώμη μου είναι σαφές ότι και οι ως άνω παράγοντες δεν έχουν σημασία όσον αφορά το ζήτημα του αν τα θραύσματα πετρωμάτων πρέπει να θεωρούνται ως απόβλητα. Σημειώνω και πάλι ότι ο ορισμός του αποβλήτου, βάσει του άρθρου 1, στοιχείο α', και του παραρτήματος Ι της οδηγίας, περιλαμβάνει ευρύτατες κατηγορίες ουσιών. Ακόμα και αν ορθά θεωρεί το αιτούν δικαστήριο ότι τα ως άνω υπολείμματα είναι ακίνδυνα για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον (βλ. το σημείο 33 ανωτέρω), το γεγονός αυτό δεν μπορεί να έχει σημασία για τον χαρακτηρισμό τους ως αποβλήτων. Το εν λόγω ζήτημα, όπως ήδη έχω τονίσει, εξαρτάται αποκλειστικά από το αν ο κάτοχός τους τα απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να τα απορρίψει.

50. Περαιτέρω, φαίνεται ότι η θέση του αιτούντος δικαστηρίου και της Φινλανδικής Κυβερνήσεως στηρίζεται στην υπόθεση ότι, απλώς και μόνον επειδή ένα προϊόν είναι «φυσικό» (σε αντίθεση, υποθέτω, προς τα «παρασκευαζόμενα από τον άνθρωπο», δεν μπορεί να είναι απόβλητο. Η υπόθεση αυτή είναι σαφώς εσφαλμένη: πολλά φυσικά προϊόντα περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό κατάλογο αποβλήτων, χωρίς αυτό να προξενεί έκπληξη [βλ. ιδίως πολλά από τα περι-

36 — Οι αντίστοιχες θέσεις του καταλόγου αποβλήτων 2002 είναι: 01 01· 01 04 08· 01 04 13· 03 01· 04· 10 11· 12 01 και 17.

37 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 25.

38 — Οι αντίστοιχες θέσεις στον κατάλογο αποβλήτων του 2002 είναι 01 και 10 11 02.

λαμβανόμενα στη θέση 02 00 00, που αφορά απόβλητα πρωτογενούς παραγωγής (γεωργία, κηπευτική, θήρα, αλιεία και υδατοκαλλιέργειες), παρασκευής και επεξεργασίας τροφίμων] [39].

51. Ωστόσο, αν ένα δεδομένο υπόλειμμα είναι ακίνδυνο, τούτο απλώς θα καταστήσει ευκολότερη τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις του άρθρου 4 της οδηγίας, που ορίζει ότι τα απόβλητα, αφού απορριφθούν, πρέπει να αποτελέσουν το αντικείμενο αξιοποιήσεως ή διαθέσεως «χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία του ανθρώπου και χωρίς να χρησιμοποιούνται διαδικασίες ή μέθοδοι που ενδέχεται να βλάψουν το περιβάλλον».

52. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν έχει σημασία ότι υφίσταται πρόθεση μεταφοράς του συνόλου ή μέρους των θραυσμάτων πετρωμάτων σε χώρο διαφορετικό από εκείνον στον οποίο είναι αποθηκευμένα, με σκοπό τη χρήση τους, για παράδειγμα για χωματουργικές εργασίες ή για κατασκευή κυματοθραυστών, και ότι είναι δυνατή η αξιοποίησή τους αυτών καθαυτών χωρίς επεξεργασία ή άλλα παρόμοια μέτρα, ειδικότερα δε αν έχει σημασία το κατά πόσον είναι βέβαιο ότι ο κάτοχος των θραυσμάτων έχει συγκεκριμένα σχέδια για μια τέτοια χρήση, καθώς και το χρονικό διάστημα μεταξύ της εναποθέσεως στον οικείο χώρο και της χρησιμοποιήσεως των ως άνω πετρωμάτων.

39 — Θέση 02 στον κατάλογο αποβλήτων του 2002.

53. Στο ερώτημα αυτό έχω ήδη δώσει αρνητική απάντηση [40]. Εντούτοις, δεν εξέτασα προηγουμένως τη σημασία του ισχυρισμού ότι δεν απαιτείται συναφώς κάποια διαδικασία αξιοποιήσεως ή διαθέσεως των πετρωμάτων.

54. Ακόμα και αν είναι ορθό ότι τα θραύσματα πετρωμάτων μπορούν να χρησιμοποιηθούν χωρίς επεξεργασία ή παρόμοια μέτρα (σημειώνω μάλιστα ότι η Φινλανδική Κυβέρνηση εκθέτει ότι, ανάλογα με την προτεινόμενη χρήση, μπορεί να χρειαστεί η περαιτέρω θραύση τους σε ακόμα μικρότερα κομμάτια), δεν βλέπω πώς τούτο μπορεί να επηρεάσει τον χαρακτηρισμό τους ως αποβλήτων, πράγμα το οποίο ισοδυναμεί, επαναλαμβάνω, με το κατά πόσον ο κάτοχός τους τα απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να τα απορρίψει. Εν πάση περιπτώσει, από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση ARCO [41] προκύπτει σαφώς ότι ούτε η έκταση της επεξεργασίας στην οποία υποβάλλεται μια ουσία στο πλαίσιο της αξιοποιήσεώς της ούτε οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της επεξεργασίας αυτής επηρεάζουν τον χαρακτηρισμό της ως αποβλήτου. Αν υποτεθεί, όπως φαίνεται ότι συμβαίνει στην παρούσα υπόθεση, ότι ο κάτοχος των θραυσμάτων πετρωμάτων τα έχει πράγματι απορρίψει ή, τουλάχιστον, ότι προτίθεται να τα απορρίψει, μια μελλοντική χρησιμοποίησή τους που δεν συνεπάγεται κάποια επεξεργασία θα εξακολουθεί να αποτελεί ανάκτηση υπό την έννοια του σημείου R 5 του παραρτήματος II B της οδηγίας «Ανακύκλωση ή ανάκτηση άλλων ανόργανων ουσιών» [42].

40 — Βλ. σημεία 29 έως 38 ανωτέρω.

41 — Που παρατίθεται στην υποσημείωση 17, σκέψεις 65 και 66· βλ. σημείο 27 ανωτέρω.

42 — Βλ. περαιτέρω σημεία 80 έως 82 των προτάσεών μου στην υπόθεση ASA Abfall Service, που παρατίθεται στην υποσημείωση 29.

Πρόταση

55. Συνεπώς, θεωρώ ότι στα ερωτήματα που υπέβαλε το Korkein hallinto-oikeus πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

1) Τα θραύσματα πετρωμάτων που προκύπτουν από εργασίες λατομεύσεως τα οποία αποθηκεύονται εν αναμονή ενδεχόμενης χρησιμοποιήσεώς τους, ενώ σε περίπτωση μη χρησιμοποιήσεώς τους παραμένουν επ' αόριστον στον οικείο χώρο, πρέπει να θεωρούνται ως ουσία την οποία ο κάτοχός της απορρίπτει ή προτίθεται να απορρίψει και, επομένως, ως απόβλητα υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156 /ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991.

2) Δεν έχει σημασία για τον χαρακτηρισμό των θραυσμάτων πετρωμάτων ως αποβλήτων: α) το αν αυτά είναι αποθηκευμένα στον χώρο του λατομείου, σε γειτονικό χώρο ή σε κάποια απόσταση από αυτόν· β) το ότι η φύση τους είναι η ίδια έναντι του βασικού πετρώματος από το οποίο προέρχονται και δεν μεταβάλλεται ανεξάρτητα από τον χρόνο ή τον τρόπο διατηρήσεώς τους· γ) το ότι είναι ακίνδυνα για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον ή δ) το ότι μπορούν να αξιοποιηθούν ως έχουν χωρίς κάποια ιδιαίτερη διαδικασία ή παρόμοια μέτρα.